

Віблій П.І.
к.е.н., доцент
Лащик І.І.
к.е.н., асистент
Носаль І.Ю.
студент

Національний університет «Львівська політехніка»

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Лізингові операції і їх роль при фінансуванні інвестиційної діяльності підприємств підвищується з кожним роком. Адже вони дають можливість не лише оновити виробничі потужності, а й залучити інноваційні, відновлювальні, енергозберігаючі та природозберігаючі технології у виробництво. Тим не менш в Україні цей тип відносин є порівняно нечастим явищем. Тому, дуже актуальним є дослідження сучасного стану ринку лізингових послуг в Україні.

У розвинених країнах через лізинг здійснюється майже третина інвестицій в основні засоби, тоді як в Україні цей показник в останні роки коливається в межах 3–4%, а кризового 2015-го, за оцінками експертів, впав навіть нижче 3%.

Наприклад, в сусідніх Словаччині та Польщі нових договорів лізингу тільки за першу половину 2017 року було укладено на €1,1 млрд і €7,3 млрд. А в розвинених Німеччині та Великобританії ринок уже досяг рівня в €25,5 млрд і €39,1 млрд. В Україні поки що лізинговий ринок набагато менший за розмірами. Його об'єм у 2016 році був еквівалентним лише \$0,4 млрд, а за підсумками трьох кварталів 2017 року – \$0,35 млрд. [1].

Офіційно за перші 9 місяців минулого року, за даними галузевого регулятора, договорів фінансового лізингу було укладено на суму 9,3 млрд грн. Загальна вартість діючих лізингових договорів станом на 30.09.2017р становила 24,1 млрд грн. При цьому, вартість договорів фінансового лізингу збільшилась на 20,0% порівняно з відповідним періодом 2016 року [2].

У контексті зростання вартості угод варто розглянути структуру по секторах. Україна відрізняється від європейських країн передовсім тим, що в Україні нерухомість не є популярною для лізингу, проте абсолютним лідером популярності є транспортні засоби (57,3% від загальної суми договорів станом на 30.09.2017р.). Лізингові компанії підтримали автоімпортерів. Якщо до кризи вони викупували 20-30% усіх проданих в Україну машин, то тепер їх частка збільшилася до 50%. Дана тенденція частково пояснюється падінням загального імпорту і реалізації авто через девальвацію гривні і зниження попиту з боку фізичних осіб.

Другою значною галуззю для лізингових операцій є сільське господарство. Техніка, машини та устаткування для сільського господарства становлять 22,2% від загальної вартості договорів. Але якщо взяти до уваги те, що частина інших транспортних засобів також використовуються в цілях сільського господарства, то частка обладнання, взятого в лізинг для сільськогосподарських потреб, зросте до 40%.

Будівлі та споруди становлять 4,6%, а будівельне обладнання та техніка – 3,2% від загальної суми договорів.

На сьогодні, лізинг в Україні залишається переважно середньостроковим фінансовим інструментом. Частка лізингових операцій з терміном дії договору від 2 до 5 років є домінуючою, питома вага становить 49,3 % за підсумками трьох кварталів 2017 році. Довгостроковим фінансовим інструментом залучення інвестиційних ресурсів лізинг, в українських реаліях, вважати ще не можна оскільки частка договорів від 5 до 10 років є ще недостатньо великою (21,9 %), а більше 10 років – зовсім незначною (2,2 %). Більш того, відсутні тенденції їх зростання [2].

Слід сказати, у розвинених країнах найчастіше лізинговими послугами користуються новостворені або інноваційні компанії. За теперішніх умов в Україні, ринок може бути значно ширшим, адже зношеність основних виробничих фондів у всій промисловості в середньому становить 80%, а у деяких галузях доходять до 95%. При цьому лізингом можуть користуватися не лише фермерські господарства та перевізники. Потенціал його використання можна поширити й на інші сфери. Проте чи буде попит, якщо існує низка перешкод для цілковитої імплементації цього фінансового інструменту? Однією з основних перешкод є проблеми, пов'язані з розвитком малого та середнього бізнесу, який у світі є найбільшим споживачем лізингових послуг.

Відповідно до досліджень, українські підприємці вважають, що їх зростання стримується не лише високими податками, низьким попитом і регуляторним тиском, а ще й недоступністю фінансування. Кожен п'ятий підприємець відзначає головною проблемою саме недоступність кредитів. Причому дослідники відзначили, що інших варіантів доступу до коштів, крім кредитів, підприємці навіть не розглядають і часто дивуються, коли чують про альтернативні можливості.

Таким чином, недостатній рівень фінансових знань підприємців та застаріле законодавство, яке регулює небанківський сектор є причиною того, що, де-факто, банківська система все ще залишається «монопольним кредитором» всієї української економіки.

Слід також зазначити, що незважаючи на те, що майже 35% лізингових послуг в Україні орієнтовані на аграрну промисловість, зосереджені лізингодавці зовсім не на фермерах, їхні клієнти – це 8–9 потужних аграрних холдингів. Відповідно пропозиція для АПК – лише до десяти позицій техніки, 50% з якої це трактори, а решта – комбайни. Зрозуміло, що доданої вартості із такими потужностями не сформувати, проблеми зберігання для невеликих підприємств не вирішити, післяврожайної обробки не забезпечити [3].

Тому, відсутність конкуренції на ринку та стійке бажання лізингодавців працювати лише із потужними виробниками спотворює і сам фінансовий інструмент, і можливості його використання.

З метою активізації розвитку лізингу в Україні доцільно провести комплекс заходів, який передбачатиме:

- створення сприятливої законодавчої бази для суб'єктів лізингової діяльності, а саме: прийняття Закону України “Про фінансовий лізинг”;

- запровадження спеціальних програми стимулювання використання лізингу малим та середнім бізнесом. Це може бути податкове стимулювання, різні компенсаційні механізми та програми здешевлення вартості обладнання, яке передається в лізинг;

- зниження вартості нотаріальних послуг з оформлення договорів лізингу з метою послаблення фінансового навантаження на учасників лізингової угоди;

- надання податкових пільг щодо операцій з міжнародного лізингу для ввезення на територію України високотехнологічного устаткування.

Отже, лізинговий ринок в Україні практично відновився, після кризи і набирає значних обертів. Активне впровадження лізингових операцій на підприємствах України може стати потужним імпульсом технічного розвитку, переобладнання виробництва і структурної перебудови економіки. Тому, для подолання негативних та посилення позитивних тенденцій необхідна ефективна державна стратегія розвитку ринку лізингових послуг.

1. Уряд гальмує законопроект щодо лізингу в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/urad-galmue-zakonoproekt-sodo-lizingu-v-ukraini>.

2. Інформація про стан і розвиток фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_3%20%D0%BA%D0%B2_2017.pdf.

3. Як виглядає ринок лізингу в Україні і чи є надія на його розширення. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://agroday.com.ua/2018/02/09/lizung-oriyentyry-ta-shansy-na-rozvytok-lizyngu-ch-1>.